

Fehér László antikbútor-restaurátor beszél a szakmájáról

A BÚTOROK DOKTORA

dr. habil Gerencsér Kinga
c. egyetemi tanár

Eredetileg faipari technikusnak tanult és teljesen véletlenül alakult úgy, hogy restaurálni kezdett. Megbízták egy ónémet kistaláló felújításával. Kihívásnak tekintette a felkérést és beleásta magát a szakirodalomba, hogy megfelelően fel tudja újítani a bútort. És sikerült. Ekkor döntötte el, hogy ez lesz a szakmája, az Iparművészeti Főiskolán szerezte meg hozzá a végzettséget. Azóta ezekkel az „öregekkel” dolgozik, azokkal a bútorokkal, amikről már teljesen lemondtak tulajdonosai, olyan rossz állapotba kerültek, és olyanokkal is, amiknek éppen csak megkopott szépsége, de a keze alatt újra visszakapják régi pompájukat.

Majdnem harminc éve dolgozik a szakmában, elhivatottként, aki megszállottan űzi mesterségét, ragyog, ha bútorokról szólhat. Asztalos, de több annál, bútorok orvosa. Kidobásra ítélt roncsokból bútorremekeket varázsol. A bútortechnikai végzettség mellett hatalmas szerencséje volt, mert találkozott egy olyan emberrel – Baka Gyula bácsival Miskolcon –, aki fantasztikusan értette a szakmát. Tőle tanulta meg az aranyozást vagy azt, hogyan kell a cseresznyefurnért sötétíteni, mert az reménytelen, ha páccal próbálkoznak. Be kell kenni mésszel és egy perc alatt fél századot öregszik a bútor. Többek között ilyen szakmai fogásokat tanulhatott meg az öreg mestertől – meséli.

Tapasztalatai szerint nem mindig a felújításból fakadó anyagi haszon miatt mennek hozzá az ügyfelek, hanem sokszor érzelmi okokból,

akkor, ha örökségből jutottak az antik bútorokhoz. Fontos, hogy az ügyfél tudja, mit fog kapni, hiszen igazságügyi szakértőként is tapasztalja: a szakemberek sokszor ígérenek olyat, amit nem tudnak betartani, ebből adódnak később azok a peres ügyek, amelyekben szakértőként vesz részt. Ezért minden egyes megbízás előtt bemutatja, hogy az ügyfél mit fog kapni – mondja Fehér László –, mégpedig a bútor egy mintadarabjának, mint például egy ajtó, teljes körű felújításával. Ezen megnézheti, hogyan fog kinézni a bútor teljesen kész, felújított állapotában.

Idővel minden bútorra ráfér egy felújítás, az antik bútorok esetében ez többet jelent egy egyszerű átfestésnél – magyarázza a mesterember. Miután a műhelyünkbe kerül egy antik bútor, felmérjük a korát, felkutatjuk a bútor eredeti állapotára, kinézetére vonatkozó

Fehér László

információkat. Ehhez mérten feltárjuk a bútor javításának szükséges részeit, melyről pontos, mindenre kiterjedő írásos dokumentumot készítünk. Az írásos dokumentum tartalmazza a javításra, felújításra

” Idővel minden bútorra ráfér egy felújítás, az antik bútorok esetében ez többet jelent egy egyszerű átfestésnél

jelölt területeket: a javítás során alkalmazott munkafolyamatokat, a felújítás során alkalmazott technológiát, a felhasználható alapanyagokat, vegyszereket, felületkezelő anyagokat, és egy körülbelüli költségvetést. Majd a munkálatok jóváhagyását követően első körben szükséges beszerezni azon alapanyagokat, melyek segítségével az eredeti állapotnak megfelelő minőségű restaurálást el tudjuk végezni rajta. A restaurációs munkálatok mindig egy alapos bútortisztítással kezdődnek, amely akár az antik bútor szétszedésével is járhat. A tisztítási folyamat végén

Őstechnikával aranyozott ülőke

Kontár munkával átfestett szekrény és a minta, amilyen lesz, ha visszaállítják eredeti állapotába

látszik teljes bizonyossággal, hogy mely pontokon szükséges a bútör helyreállítása: a sérülések, hibák javítása, a kitört, hiányzó alkatrészek pótlása. Második lépésként fontos a nem éppen szakszerűen alkalmazott alapanyagok és felületkezelő anyagok eltávolítása, ügyelve arra, hogy az eredeti mester által használt anyagokat ne sértsük, illetve – lehetőség szerint – abból minél többet megőrizzünk, felhasználjunk a helyreállítás során. Elengedhetetlen munkafolyamat a javítandó munkadarab farontó bogaraktól való konzerválása, és

ezután következnek a többi munkák. Ki kell emelni a politúrozást, amely teljes különálló szakértelmet igényel, ahol a szakembernek minden esetben tudnia kell, hogy milyen faanyag kerül politúrozásra, és annak megfelelő sűrűségű politúrt kever be. A politúrozás minden esetben egy grund felvitelével kezdődik, amelyet megfelelő száradási idő után, több rétegben viszünk fel a felületre, itt a politúr húsosságát adjuk meg. Ezután paraffinolaj és habkő segítségével tömítjük el a fa pórusait, ügyelve arra, hogy egyszerre nagyon sok

habkő felvitele több rétegben foltozódást, fehéredést okozhat. Ezt követően megfelelő pihentetés után íberezük a felületet, mely abból áll, hogy denaturált szeszt öntünk a politúros labdába és leszárítjuk a felületről a paraffinolajat. Aranyozás esetében alapvető problémát jelent, illetve jelenthet, hogy sok esetben a felújítandó műtárgy – az eredeti művészi elképzeléstől eltérően – hozzá nem értő módon került javításra. Többnyire a problémák ott szoktak jelentkezni, hogy nem a megfelelő tudással nyúlnak hozzá és nem a megfelelő minő-

A bal oldali nitrolakk és aranypor keverékével kezelt, a jobb oldali őstechnikával készült

ségű alapanyagokat használják a megbízott vállalkozók. Ez abban nyilvánul meg, hogy egy adott darabot átfestenek a nem megfelelő minőségű, úgynevezett műgyanta lakkba belekevert aranyporfestékkel. Ezek természetesen még nem visszafordíthatatlan problémák, amiket megfelelő, korhű technika alkalmazásával orvosolni lehet. A képen két figura látható: a bal oldali szárnyas szobrot kontár aranyozta, a jobb oldali szobrot Fehér László őstechnika módszerével, ahol a felületkezelő anyag fényarany, illetve mattarany. Ebben az esetben egy krétaalapra kerül a bólusz – mely egy agyag alapot jelent – összekeverve tojásfehérjével, ami arra hivatott, hogy az aranylapokat minél pontosabban és időtállóan rögzítse. Ezt kommersz pálinkával átitatják, és achátkővel rádörzsölik a 14 karátos vékony aranylemezkét.

Nagyon kevesen tudják a sárgaréz betétet pótolni. Itt van például ez a rézbetétes bull asztallap, mutat rá a műhely asztalán lévő asztallapra, amely teknősödött volt, és ezt úgy próbálták megszüntetni a tulajdonosok, hogy 4 helyen lecsavarozták a lábához, elrontva a régi állapotát. Ezt úgy tudták kijavítani, hogy a teknősödés mentén két helyen hosszában kettéfűrészték az asztallapot és utána síkban újra összeillesztették, majd idegen csapokkal összeragasztották. Így a három darab lap már majdnem síkban volt, és hogy teljesen sík legyen, az alsó oldalára 4 mm-es furnért ragasztottak hőprésben. A csavarok helyét ébenfával fogják pótolni, és a száliránynak megfelelő rombuszmintát tesznek bele.

A rézbetéteket úgy pótolják, hogy pauszpapírra lemásolják a mintát, amit indigóval a rézlemezre rajzolnak és gépi lombfűrésszel kivágják, majd túreszelővel a sorját lereszelik.

Bull asztal munka közben

Munkái közül ki kell emelni a lassan egy évtizedes munkakapcsolatát a Herman Ottó Múzeummal, melynek során több értékes bútort restauráltak.

Sérült furnérbetét

Beillesztik a vátatba, ha stimmel, akkor speciális ragasztóval beragasztják. Régen enyvvvel végezték ezt a műveletet, de az nem tudta a dilatációs mozgást követni, a mai modern ragasztóknál már nincs ilyen probléma. Ezt követi a betét és a fafelület összecsiszolása kézzel, egy

nagy fahasábra tett csiszolópapírral. Végül a felületkezelés zárja a munkafolyamatokat, amit szintén kézzel végeznek. Politúros labdával viszik fel a fehérített sellakkot, majd rászórják a habkőport és újra a sellakkot. Utolsó lépésként iberol segítségével húzzák fel magassfényre a felületet.

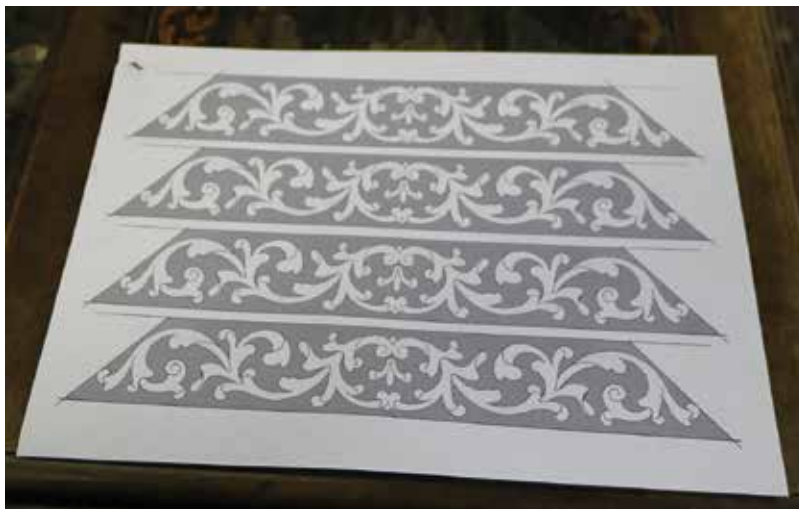
Bull asztalka munka közben és készen

Ha elkészül, 1–1,2 millió Ft-ot ér ez az asztal. Sokszor hiányos a minta, mint pl. ennél a virágállványnál – mutatja. Számítógéppel megrajzolják a mintacsíkot, felragasztják a kinyomtatott papírt a furnérra és szikével kivágják. Majd ráragasztják a furnércsíkot a bútorra, csiszolják és felületkezelik, szintén fehérített sellakkal. A budapesti műhelyben Tapodi Dániel faipari technikus és Szabó István bútorasztalos segíti Fehér László munkáját. Véleménye szerint a siker közös, ezért büszke

kollégáira. Miskolcon is van egy műhelye, ott három kollégával dolgozik. Munkái közül ki kell emelni a lassan egy évtizedes munkakapcsolatát a Herman Ottó Múzeummal, melynek során több értékes bútort restauráltak a múzeum részére. A teljes elnöki dolgozószoba neobarokk bútorainak felújítását is ők végezték. Felső-Vadászon a Rákóczi-kastélyban a Rákóczi Ferenc portréját ábrázoló 24 karátos aranykeret felújítását végezték el. A lillafüredi Hotel Palota részére íróasztalt

restauráltak, a hozzá illő trónszékkel. A BAZ Megyei Kézműves Kamara és a Magyar Kézműves Kamara elnökeiktől az 1995. évi BNV-n a kiállítók között 1. helyezést ért el helyszíni bútorfelújításban.

Az országban az olyan restaurátor, aki megfelelő végzettséggel is rendelkezik, mint Fehér László, csak 5–6 van. A konkurencia egészséges és építő jellegű, viszont a kontár munka a legrosszabb. Igazságügyi szakértőként sok példát lát erre. A restaurációk során egy alapvető és elengedhetetlen szabályt kell követnünk – mondja –, melynek alapján: soha nem teszünk hozzá, és nem veszünk el belőle, valamint az eredeti, az akkori technológiának megfelelő eljárást alkalmazzuk. A szakszerű és alapos munka meghozza a gyümölcsét, mert a megrendelések alapján úgy látja, hogy ez az év pörgős lesz, picit hosszabb határidővel, de minden munkát elvállalnak. ■

Számítógéppel megrajzolt furnércsíkok

Forrás: www.restaurator.hu

Fotó: Gerencsér Kinga